

**Doc. dr Bojan Macuh, Maribor, Republika Slovenija, naučni
saradnik Evropskog defenologija centra Banja Luka**

STAROST NI TERET, VEĆ VREDNOST DRUŠTVA

Naše društvo stari, a stariji postaju sve važniji deo našeg društva. Pri tome često govorimo pre svega o troškovima, zdravstvenim problemima, domovima za stare i potrebi za pomoći. Prebrzo zaboravljamo da su stariji pre svega ljudi – ljudi koji su decenijama radili, odgajali decu, brinuli o drugima i svojim radom i znanjem zajedno sa drugima stvarali slovenačko društvo. Starost, dakle, ne umanjuje čovekovu vrednost. Menjaju se njegove potrebe i sposobnosti, ali ne i njegovo dostojanstvo i pravo da odlučuje o sopstvenom životu. Zato odnos prema starijima mora biti važno pitanje svih nas.

Stariji kao dodatna vrednost društva

Stariji nisu samo primaoci pomoći. Mnogi i dalje rade, volontiraju, brinu o unucima, učestvuju u udruženjima i doprinose životu svoje zajednice. Oni predstavljaju važan izvor životnog iskustva, znanja, sećanja i vrednosti. Važna je i međugeneracijska saradnja. Mladi mogu pomoći starijima u korišćenju tehnologije i obavljanju svakodnevnih zadataka, dok stariji mladima prenose iskustvo i životnu mudrost. Takvi odnosi smanjuju usamljenost i nerazumevanje među generacijama i jačaju solidarnost. Društvo koje povezuje generacije je inkluzivnije i humanije. Zato međugeneracijska saradnja i povezivanje treba da budu jedan od temelja našeg društva.

Pomoć i uloga porodice

Pomoć starijima prvenstveno mora biti usmerena na očuvanje njihove samostalnosti. Dobra pomoć nije ona koja čoveku sve radi umesto njega, već ona koja mu omogućava da što duže samostalno odlučuje o svom životu i ostane povezan sa svojim okruženjem. Kada čoveku zbog

starosti, bolesti ili drugih okolnosti bude potrebna veća pomoć, važna postaje dugotrajna nega. Ona mora da obezbedi sigurnost, dostojanstvo i kvalitet života i da bude što više prilagođena pojedincu. Starija osoba treba da ostane kod kuće i u okruženju koje poznaje. Ako to zaista više nije moguće, potrebno je izabrati ustanovu (dom za stare) koja će joj pružiti sve što joj je potrebno u poznijim godinama. U tome važnu ulogu imaju članovi porodice. Deca, partneri i drugi rođaci često preuzimaju veliki deo svakodnevne brige. Njihova pomoć je dragocena, ali može postati veoma zahtevna. Zato porodica ne sme ostati sama. Potrebni su joj podrška, informacije, pomoć u pružanju nege i mogućnost odmora. Briga o starijem čoveku zajednička je odgovornost porodice, stručnjaka, države i lokalne zajednice. Neophodno je pružiti im podršku i sprečiti da se prema starijoj osobi postupa neprimereno i nedostojanstveno.

Jedan od najbolnijih aspekata starosti jeste nasilje, o kojem se i dalje premalo govori. Ono može biti fizičko, psihičko, seksualno ili finansijsko, a može se ispoljavati i kroz zanemarivanje. Često se događa u odnosima u kojima starija osoba zavisi od druge osobe.

Starije osobe često ne prijavljuju nasilje jer ih je strah, osećaju stid ili zavise od počinioca. Zato i mi drugi moramo biti pažljivi – članovi porodice, komšije, prijatelji, zdravstveni i socijalni radnici, kao i svi koji dolaze u kontakt sa starijima. Nasilje ne smemo opravdavati starošću, bolešću ili porodičnim odnosima. Slovenačko društvo zato, pored razvoja dugotrajne nege, mora graditi i kulturu poštovanja, sigurnosti i nulte tolerancije prema nasilju nad starijima.

Čovečnost se pokazuje onda kada je čoveku potrebna pomoć

Starenje stanovništva nije samo izazov, već i test našeg društva. Starije ne smemo posmatrati kao teret, već kao važan deo zajednice koji je tokom života doprinosio njenom razvoju. Potrebno nam je društvo u kojem stariji mogu što duže da žive samostalno, u kojem dobijaju pomoć kada im je potrebna, u kojem porodica nije prepuštena sama sebi i u kojem je svaki oblik nasilja nad starijima neprihvatljiv.

Najvažnije je jednostavno to da stariji nisu samo broj, trošak ili problem. Budimo svesni da su oni ljudi sa životnom pričom, dostojanstvom i pravom na poštovanje. Društvo se zaista pokazuje onda kada čovek postane slabiji. Tada moramo znati da mu priđemo, a ne da se udaljimo i tražimo razne izgovore – kako u politici (penzionom sistemu), tako i u društvu u celini. Sarađujmo, družimo se i jačajmo odnose i time pokažimo koliko je starija generacija važna za slovenačko društvo I društvo uopšte.